

On the basis of models of Polishchuk-Yarmolenko of constituents of efficiency as category, simultaneously characterizing force of process on end results from a quantitative side, as a cost of his scale product, and from a qualitative side, taking into effectiveness of process, the practical aspect of evaluation of constituents of efficiency of process of forming of knowledge is examined on the subject of cycle of mathematical preparation of students of higher educational establishment. Consideration is conducted on the example of freshmen of higher educational establishment of economic profile by comparison to forming of knowledge on subjects other cycles.

Keywords: total, net and scaled produce of process; scale, effectiveness and efficiency of process; indices of scale, effectiveness and efficiency as indicator of process.

УДК 378.145:658-057(045)

Н.Д. Бондар
м. Вінниця, Україна

МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Вступ. У нашій країні нині перед освітою ставляться нелегкі завдання. З одного боку, необхідно зберегти сильні сторони української освітньої системи, а з іншого — освіту необхідно зробити гнучкою та адаптованою для того, щоб вона в нових умовах відповідала запитам та інтересам особистості та одночасно зберегла свою роль як одного з основних факторів суспільного розвитку.

Під діагностикою освітнього процесу розуміють практику виявлення якості освітньої діяльності, причин її успіхів та невдач.

Метою діагностики ключових компетентностей студентів є отримання даних про якість освітнього процесу в рамках певної методичної системи. Ці дані виявляються шляхом здійснення діагностичних процедур (спостереження, тестування, опитування та ін.), оцінювання, аналізу та інтерпретації їх результатів, визначення перспектив та якісних зрушень у стані ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму [3].

Отже, ціль нашої статті — виявлення показників та критеріїв сформованості ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму в процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Згідно з метою виявлення показників сформованості ключових компетентностей студентів, задачами діагностики є: характеристика стану пізнавальної компетентності; визначення особливостей системи умінь, які складають компетентність у сфері мовної діяльності та роботи з інформацією; виявлення сформованості засобів організації власної діяльності; опис особливостей комунікативного розвитку та сформованості комунікативної компетентності.

Проведення діагностики за оцінкою сформованості компетентностей майбутніх фахівців дозволяє: всебічно та комплексно оцінити результати навчання студентів на тій чи іншій освітній сходинці; отримати потрібні дані про успішність навчально-пізнавальної діяльності студентів, про особливості їх соціально-комунікативних уявлень та навичок; оцінити ефективність проведеної роботи, виявити сильні та слабкі сторони освітнього процесу; передбачити труднощі в розвитку та навчанні, визначати їх причини, виділити шляхи та засоби профілактики й корекції; на основі аналізу та інтерпретації результатів діагностики розробити стратегію покращення якості освітнього процесу.

На сучасному етапі розвитку педагогічної діагностики найбільш вірогідною вважається організація досліджень комплексного характеру, в задачі якого входить вивчення явища (в нашому випадку ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму) з різних сторін та за допомогою декількох методів. Такий підхід до організації вивчення

компетентностей забезпечує максимальне наближення результатів діагностики до реально існуючої ситуації.

Специфіка задач та організація роботи викладача по дослідженню формування компетентностей майбутніх фахівців туристичної сфери в більшості випадків передбачає використання методу спостереження, діагностичних завдань, опитування (бесід, анкет), а також тестових методик.

Важливо пам'ятати, що діагностика компетентностей студентів є невід'ємною частиною освітнього процесу, тобто відповідає педагогічній меті. Тому шляхи та засоби, за допомогою яких вона здійснюється, тотожні методам та способам реалізації цілісного педагогічного процесу (бесіда, рішення задач, виконання письмових та усних завдань та ін.) та можуть бути органічно включені до заняття, на порушуючи його цілісності [3].

Діагностичні бесіди, усні та письмові завдання дозволяють виявити показники сформованості компетентностей, знайти окремі деталі й характеристики їх прояву в конкретних видах діяльності. Вони використовуються головним чином для оцінювання сформованості предметних компетентностей студентів. Діагностичні завдання можуть бути подані в письмовій та усній формі, індивідуально, або зразу всім студентам (наприклад, коли завдання записується на дошці). Завдання можуть бути включені в заняття відповідної тематики на етапі контролю та оцінювання знань студентів або пропонуватися в зручний для викладача час незалежно від теми заняття. Окрім цього, діагностика може проводитись шляхом виконання діагностичних завдань студентами при самостійній роботі відповідно до вимог організації освітнього процесу у ВНЗ.

Головним завданням спостереження є виявлення особливостей зовнішнього вираження та визначення окремих характеристик компетентностей в освітньому процесі.

У процесі спостереження викладач може виявити, чим студент дійсно володіє, надати характеристику впливу тих чи інших обставин на ефективність його діяльності.

Спостереження може бути як допоміжним так і самостійним методом дослідження, який забезпечує збір нової інформації. Воно може проводитись на заняттях, позааудиторних заходах, під час виконання домашнього завдання. Спостереження доцільно організовувати впродовж декількох занять. Важливим при цьому є дотримання звичайних робочих умов, при цьому краще не повідомляти студентам про проведення спостереження, не використовувати на занятті нових методів (якщо вони не є необхідними для отримання інформації в процесі спостереження), не змінювати стиля викладання дисципліни та оцінки діяльності студентів упродовж роботи та після її закінчення [1].

Наступна група методів діагностичного інструментарію — тестові методики, тобто тести, анкети, шкали для оцінювання експертами та самооцінки. Вони дозволяють виявити змістовні характеристики компетентностей студентів, встановити наявність або відсутність окремих виявлень у відносинах, оцінках та соціальній взаємодії майбутніх фахівців. Тому використання цього методу діагностики є найбільш доцільним при оцінюванні соціальної, комунікативної та іншомовної компетентностей, які є одними з ключових компетентностей майбутніх фахівців туристичної галузі.

Під час вивчення ключових компетентностей менеджерів сфери туризму необхідно враховувати такі важливі моменти:

- різні студенти зважаючи на індивідуальні психофізичні особливості та характер навчальної діяльності, будуть по-різному виконувати діагностичні завдання, давати відповіді на запитання тестів та поводитися при виконанні самостійної роботи, тому важливо одночасно використовувати не менше двох методів дослідження;

- поява позитивних та негативних зрушень у рівні сформованості компетентностей у процесі навчання можливе в різні періоди, що вимагає систематичності у відстеженні змін.

Під час комплексного оцінювання сформованості компетентностей студентів доцільно дотримуватись такої програми:

- 1) оцінювання сформованості предметних компетентностей за допомогою діагностичних завдань;

- 2) вивчення особливостей комунікативної, іншомовної та соціальної компетентностей студентів за допомогою відповідних методик;
- 3) спостереження за самостійною роботою студентів на занятті;
- 4) збирання додаткових даних за допомогою інших методів дослідження;
- 5) аналіз отриманих даних, визначення рівня сформованості ключових компетентностей та специфічних особливостей їхнього формування у кожного студента;
- 6) складання рекомендацій для подальшого навчання студента [1].

Запропонована послідовність дій у роботі може варіюватись, виходячи зі специфіки конкретних задач та умов діагностування. Однак доцільно дотримуватись логіки як у виборі так і у чергуванні окремих етапів діагностичної роботи.

Система критеріїв та показників є ключовою ланкою діагностики оцінки сформованості ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму. Для визначення такої системи критеріїв та показників необхідним є виділення в структурі кожної компетентності певних інваріантів, що характеризують їх сутність. Продемонструємо систему критеріїв та показників сформованості ключових компетентностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін на прикладі майбутніх менеджерів сфери туризму.

Педагогічний експеримент з метою перевірки сформованості ключових компетентностей у майбутніх фахівців сфери туризму та відповідно до визначених критеріїв її сформованості включав такі етапи:

1. Вивчення позитивної мотивації студентів щодо їхньої готовності здійснювати ефективну комунікацію в процесі виконання професійної діяльності.
2. Вивчення рівня усвідомленості знань студентів щодо змісту ключових компетентностей та дослідження рівня сформованості знань, умінь і навичок оволодіння студентами гуманітарних дисциплін.
3. Дослідження рівня сформованості у студентів ключових компетентностей і умінь орієнтуватись у професійно спрямованих ситуаціях спілкування.
4. Вивчення рівня умінь студентів давати самостійну оцінку власній комунікативній поведінці та комунікативним здібностям співрозмовника.

Таким чином, оцінюючи рівень сформованості ключових компетентностей студентів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін ми орієнтувалися на визначені критерії та компоненти ключових компетентностей. Для кожного із них нами були відібрані та адаптовані валідні діагностичні методики [2].

Характер ставлення майбутніх фахівців сфери туризму до оволодіння іншомовним професійним спілкуванням вивчався за допомогою опитувальника «Ставлення студентів до вивчення іноземних мов», автор — Л. Гапоненко, в якому пропонувалося висловити своє ставлення до вивчення іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування, вибравши один із чотирьох запропонованих варіантів відповіді.

Критерій сформованості умінь і навичок студентів щодо адекватної мовленнєвої поведінки у відповідних мовленнєво-комунікативних ситуаціях (процесуальний компонент). Безумовно, ефективність здійснення студентами спілкування іноземною мовою залежить від характеру сформованості комунікативних умінь і навичок. Якщо студент не працює над розвитком комунікативних умінь, то це породжує багато труднощів: нерозуміння співрозмовника, неадекватна реакція на його мовлення, нерозуміння предмета спілкування, неточність інформації, «закомплексованість» у спілкуванні, невпевненість, отже, нездатність орієнтуватися в різних комунікативних ситуаціях.

З метою з'ясування рівня вихідних знань та умінь орієнтуватись у професійно спрямованих ситуаціях спілкування у студентів ми використовували тест «Перевірте рівень своєї комунікабельності», автори — І. Горелов та М. Зюсько.

Уміння самооцінки є невід'ємним компонентом готовності майбутніх фахівців сфери туризму здійснювати ефективну комунікацію в процесі виконання професійної діяльності, формування якого неможливе без того, що особистість має вміти об'єктивно оцінювати ступінь

розвиненості своїх здібностей і якостей з метою їх удосконалення [2]. У цьому випадку діагностуються потенційні можливості особистості в розвитку її комунікативних здібностей. На такій теоретичній основі розроблена методика «КОЗ-2». Автори методики — В. Синявський і Б. Федоришин. В основі розробки — відомі проєктивні методики анкетного типу. Проєктивний опитувальник дозволяє виявляти стійкі показники комунікативних нахилів. Особливості цього методу полягають у тому, що досліджуваний проєктує свої властивості, особливості своєї поведінки в ситуації, що запропоновані ззовні.

Таким чином, до основних етапів проведення педагогічного експерименту належить: вивчення позитивної мотивації студентів щодо їхньої готовності здійснювати ефективну комунікацію в процесі виконання професійної діяльності; вивчення рівня усвідомленості знань студентів щодо змісту ключових компетентностей та дослідження рівня сформованості знань, умінь і навичок оволодіння студентами гуманітарних дисциплін; дослідження рівня сформованості у студентів ключових компетентностей і умінь орієнтуватись у професійно спрямованих ситуаціях спілкування; вивчення рівня умінь студентів давати самостійну оцінку власній комунікативній поведінці та комунікативним здібностям співрозмовника. Ураховуючи етапи проведення педагогічного експерименту, для кожного із критеріїв сформованості у майбутніх фахівців сфери туризму ключових компетентностей здійснено відбір та модифікацію методик, за допомогою яких визначався рівень їхньої сформованості в процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Висновки. Отже діагностика сформованості компетентностей можлива як при організації специфічних діагностичних ситуацій так і під час спостереження за навчальною діяльністю студентів у природних умовах. Завдяки цьому діагностичний інструментарій для оцінювання ступня сформованості компетентностей студентів представлено діагностичними завданнями та тестовими методиками.

Діагностика ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму буде сприяти аналізу та експертизі сучасних засобів оцінювання освітніх результатів студентів; усвідомленню студентами своїх інтересів та здібностей, розвитку умінь ставити й досягати конкретні цілі саморозвитку.

Перспективою подальшої роботи, на нашу думку, є розробка та цілеспрямоване використання системи педагогічних засобів, які сприятимуть подальшому розвитку ключових компетентностей студентів ВНЗ.

Література:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [Бібік Н.М., Ващенко Л.С., Локшина О.І., Овчарук О.В., Пометун О.І. та ін.] під заг. ред. О.В.Овчарук. — К. : «К.І.С.», 2004. — 112 с.
2. Педагогіка туризму: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.Л., Цехмістрова В.К.]. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. — 296 с.
3. Хугорской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. — 2003. — №2. — С. 58-64.

У статті представлені основні методи діагностики ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму; описані цілі та завдання педагогічного експерименту та виявлені показники та критерії сформованості ключових компетентностей майбутніх менеджерів сфери туризму в процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Ключові слова: ключові компетентності, методи діагностики, гуманітарні дисципліни, менеджери сфери туризму.

В статье представлены основные методы диагностики ключевых компетентностей будущих менеджеров сферы туризма; описаны цели и задания педагогического эксперимента и выявлены показатели и критерии сформированности ключевых компетентностей будущих менеджеров в сфере туризма в процессе изучения гуманитарных дисциплин.

Ключевые слова: ключевые компетентности, методы диагностики, гуманитарные дисциплины, менеджеры сферы туризма.

The basic diagnostic's methods of the future tourist expert's key competencies are presented. The aims and the assignments of the pedagogical experiment are described in the article. The factors and the criteria of forming the future tourist expert's key competencies in the process of studying humanities are revealed.

Key words: key competencies, the diagnostic's methods, humanities, future experts of tourism.

УДК 378.016:78:004(043.3)

О.М. Бордюк
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді. З-поміж існуючої кількості інноваційних технологій, все більш актуальними стають інтерактивні засоби комунікації. Інтернет, який апріорі є медіа із самими широкими можливостями, займає все більш лідируючу позицію в галузі медіаосвіти. У зв'язку з цим, останнім часом серед освітян, значна увага приділяється проблемі використання Всесвітньої мережі, як засобу підвищення ефективності діяльності вчителя мистецьких дисциплін. Інтернет технології збагачують навчально-виховний процес у вищих педагогічних навчальних закладах, дозволяють зробити його більш дієвим за рахунок поліпшення сприйняття інформації, інтегруючи в собі потужні освітні ресурси, забезпечуючи формування ключових компетенцій, зокрема, таких як інформаційна та комунікативна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми свідчить, що дане питання було предметом розгляду І. Горбунової, Л. Диса, В. Медушевського, С. Полозова, Ю. Рагса, Г. Тараєвої, О. Харуто та ін. Проте, аналіз стану наукової розробки різних аспектів зазначеної проблеми засвідчив недостатнє дослідження питань, пов'язаних із використанням Інтернет-технологій у педагогічних закладах мистецького спрямування.

Мета статті — обґрунтувати необхідність впровадження Інтернет-технологій в практику підготовки вчителів мистецьких дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Ефективність матеріально-технічної бази закладів освіти мистецького спрямування та забезпечення заходів щодо її покращення не можливе без залучення Інтернет технологій. Розглянемо докладніше їх переваги та недоліки.

Очевидно, що Інтернет є одним із найпопулярніших джерел інформації. Він приваблює людей зручністю та доступністю у пошуку інформації будь-якого спрямування, у тому числі й навчально-наукової. Онлайн пошук необхідної інформації значно заощаджує час, у порівнянні зі знаково-символічним або просторово-образним аналогом, наприклад, друковані засоби масової інформації чи теле- та радіо повідомлення.

Інтернет-технології знаходяться у перманентному стані розвитку, поповнюються новими сервісами та інформаційними ресурсами, аудиторія розширюється, знівельовуючи географічні, соціальні та вікові межі. На теперішній час Інтернет втратив прообраз «гігантської бібліотеки», тобто перестав бути сховищем виключно текстової інформації. Вчитель мистецьких дисциплін, який озброєний сучасними пошуковими системами, спроможний знайти в Мережі якщо не все, що може знадобитись для фахової діяльності, то переважну більшість необхідної інформації. Наприклад, повний текст тієї чи іншої книги у цифровому вигляді або окрему цитату з неї, рецензію чи навіть добірку матеріалів з певної теми у багатьох світових виданнях, потрібну репродукцію, або цілу галерею віртуального музею, аудіо-записи музичних творів у вигляді компакт-диска або окремого файлу, а також завантажити оцифровані ноти п'єси з мережових сховищ. До того ж, навіть, за умови відсутності публікацій з певної проблеми, яка вивчається дослідником, Інтернет ресурс все одно стане у нагоді, оскільки він містить потужну базу даних довідкових матеріалів, а високий рівень релевантності пошукових систем, забезпечить широкий